



Granskning av delaktighet inom LSS-verksamheten

Revisionsrapport

Huddinge kommun

KPMG AB

2021-05-04

Antal sidor 16



Huddinge kommun
Granskning av delaktighet inom LSS-verksamheten

2021-05-04

Innehållsförteckning

| | | |
|-----|--|----|
| 1 | Sammanfattning | 2 |
| 2 | Bakgrund | 3 |
| 2.1 | Syfte och revisionsfrågor | 3 |
| 2.2 | Avgränsning | 3 |
| 2.3 | Ansvarig nämnd | 4 |
| 2.4 | Revisionskriterier | 4 |
| 2.5 | Metod | 4 |
| 3 | Resultat av granskningen | 5 |
| 3.1 | Målstyrning och styrdokument | 5 |
| 3.2 | Möjlighet till inflytande och självbestämmande från biståndsbeslut till utförande verksamhet | 7 |
| 3.3 | Forum för dialog | 12 |
| 4 | Slutsats och rekommendationer | 14 |
| 4.1 | Svar på revisionsfrågor | 14 |
| | Bilaga 1 – Granskade dokument och intervjupersoner | 16 |

1 Sammanfattning

KPMG har av Huddinge kommuns revisorer fått i uppdrag att genomföra en granskning av vård- och omsorgsnämndens arbete med att säkerställa delaktighet för personer med beslutad insats inom LSS-verksamheten i kommunen. Det övergripande syftet med granskningen har varit att bedöma om möjligheterna till självbestämmande och inflytande för personer med funktionsnedsättning svarar mot de krav som ställs i lagen.

Vår sammanfattande bedömning är att vård- och omsorgsnämnden i allt väsentligt säkerställer funktionsnedsattas självbestämmande och inflytande. Vår granskning visar att det bedrivs ett förhållandevis aktivt och strukturerat arbete i Huddinge kommun med att stärka inflytandet och självbestämmandet för personer med funktionsnedsättning.

Under intervjuerna förmedlas av såväl politiker som tjänstepersoner ett engagemang och en vilja att komma framåt i frågor om delaktighet, inflytande och självbestämmande. Exempel på detta är de styrdokument som syftar till att säkerställa såväl en rättssäker bedömningsprocess som god kvalitet i kommunens LSS-verksamheter. Vi ser även positivt på det ledningssystem som ligger till grund för kvalitetsutvecklingsarbetet i verksamheterna och som utmynnar i en årlig kvalitetsberättelse.

Givet förutsättningen att biståndsbedömning sker under sekretess och utifrån den enskildes behov och situation gör vi bedömningen att biståndshandläggarnas arbete med upprättade genomförandeplaner med individuella mål för insatserna, tillsammans med den ansökande, säkerställer inflytande och påverkan. Vi ser positivt på det utvecklingsinriktade arbetssätt som tillämpas vid Bistånd och förebyggande verksamheten där gemensamt lärande och ett transformativt ledarskap utgör basen.

Vi bedömer vidare att de metodutvecklare som arbetar konsultativt med att stödja kommunens dagliga verksamheter i deras utvecklingsarbete utgör grund för och stödjer det gemensamma lärandet i delaktighetsarbetet och sannolikt bidrar till en ändamålsenlig resursanvändning. Avslutningsvis bedömer vi att det finns väl utvecklade metoder och arbetssätt vid kommunens LSS-boenden för att tillgodose brukarnas medbestämmande och delaktighet på såväl individ- som gruppnivå.

Vi konstaterar däremot att nämnden inte har vidtagit åtgärder och insatser för att ta tillvara brukarorganisationernas erfarenheter och kunskaper i delaktighetsarbetet.

Med anledning av ovanstående rekommenderas vård- och omsorgsnämnden att:

- utarbeta former för att tillvarata och integrera erfarenheter och kunskaper hos brukarorganisationerna i kommunens delaktighetsarbete.

2 Bakgrund

Lagen om stöd och service (LSS) infördes för att garantera goda levnadsvillkor för personer med funktionsnedsättning. LSS syftar bland annat till full delaktighet i samhällslivet för personer med funktionsnedsättning. Enligt lagen ska en LSS-verksamhet vara grundad på respekt för den enskildes självbestämmande och integritet. Vidare ska den enskilde i största möjliga utsträckning ges inflytande och självbestämmande över de insatser som ges. Sedan LSS infördes för drygt 20 år sedan har möjligheterna till självbestämmande och inflytande ökat för personer som omfattas av lagen.

Erfarenheter visar att tydliga delaktighetsmål från ansvarig nämnd ökar förutsättningarna för inflytande och självbestämmande. I de kommuner som inte har några delaktighetsmål riskerar personer med funktionsnedsättning att inte garanteras samma självbestämmande och inflytande som personer utan funktionsnedsättning. Det innebär i sin tur att LSS-verksamheten riskerar att inte svara mot lagens krav på full delaktighet i samhällslivet för personer med funktionsnedsättning.

Med bakgrund av detta har revisorerna i Huddinge kommun valt att granska om möjligheterna till självbestämmande och inflytande för personer med funktionsnedsättning svarar mot de krav som ställs i lagen.

2.1 Syfte och revisionsfrågor

Granskningens syfte har varit att bedöma om möjligheterna till självbestämmande och inflytande för personer med funktionsnedsättning svarar mot de krav som ställs i lagen. Granskningen besvarar följande revisionsfrågor:

- Har vård- och omsorgsnämnden beslutat om mål avseende inflytande och självbestämmande för personer med funktionsnedsättning?
 - Följs eventuella mål upp?
 - Säkerställs att verksamheten arbetar för att nå målen?
- Hur arbetar biståndshandläggarna för att säkerställa inflytande och självbestämmande för personer som ansöker om en LSS-insats?
- Hur arbetar LSS-verksamheterna med att säkerställa inflytande och självbestämmande för de personer som har beviljats en LSS-insats?
 - Används någon specifik metod eller något arbetssätt?
 - Finns det skillnader mellan olika verksamheter till exempel daglig verksamhet och gruppboende?
- På vilket sätt involveras brukarorganisationerna i kommunens arbete för att säkerställa självbestämmande och inflytande för personer med funktionsnedsättning?
- Har vård- och omsorgsnämnden inrättat ett forum för dialog med intresseorganisationer eller på annat sätt fattat beslut i syfte att öka möjligheterna till inflytande och självbestämmande för personer med funktionsnedsättning?

2.2 Avgränsning

Granskningen omfattar all egen verksamhet som bedrivs enligt LSS. Verksamheter som bedrivs i privat regi omfattas inte av granskningen.

2021-05-04

2.3 Ansvarig nämnd

Granskningen avser vård- och omsorgsnämnden.

2.4 Revisionskriterier

Med revisionskriterier avses de bedömningsgrunder som bildar underlag för revisorernas analyser och bedömningar. Revisionskriterierna kan ofta hämtas från lagar och förarbeten eller interna regelverk, policys och fullmäktigebeslut. Revisionskriterierna kan också ha sin grund i jämförbar praxis.

Granskningen har i huvudsak utgått från följande revisionskriterier:

- Förvaltningslag (2017:900)
- Lag (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade
- Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd
- Tillämpbara interna regelverk, policyer och beslut

2.5 Metod

Granskningen har genomförts genom:

- Dokumentstudier av kommunens dokumentation för området
- Protokollgranskning
- Intervjuer med berörda tjänstemän

Samtliga intervjuade har getts möjlighet att faktagranska rapporten.

3 Resultat av granskningen

3.1 Målstyrning och styrdokument

lakttagelser

Kommunfullmäktiges vision och mål

Från 1 januari 2021 tillämpar Huddinge kommun en ny målstruktur. Den är gemensam för kommunkoncernen och gäller för såväl nämnder som helägda bolag. Liksom tidigare, utgår målstrukturen från fullmäktiges beslutade vision om att *Huddinge kommun ska vara en av de tre populäraste kommunerna i Stockholms län att bo, besöka och verka i*. I syfte att nå kommunens vision har fullmäktige beslutat om tre målområden; ekonomisk-, social- och ekologisk hållbarhet, samt nio mål inom målområdena. Varje mål har uppföljningsbara indikatorer i syfte att förklara uppföljning och säkerställa en ökad målpåfyllelse. För varje indikator har fullmäktige beslutat om ett målvärde för 2030, samt ett etappmål för innevarande verksamhetsår (2021). Den övergripande målstrukturen illustreras i figuren till höger.

En av de tre populäraste kommunerna i länet att bo, besöka och verka i



Inom kommunfullmäktiges målområde *"En kommun där människor trivs och växer"* (blå) finns målet *"Huddinge upplevs som trivsamt och tryggt"*, som bland annat innebär att

- Huddingeborna ska trivas i sitt bostadsområde och ha en väl fungerande service och närhet till grönområden, mötesplatser och kultur. Det ska finnas ett rikt utbud av idrotts- och fritidsaktiviteter för alla.
- Huddingebor har goda förutsättningar att göra sin röst hörd och uppleva en hög grad av delaktighet.

Inom samma målområde (blå) finns även målet *"Huddinges verksamheter präglas av kvalitet och valfrihet"*, som innebär att

- Huddingeborna ska ha hög kvalitet och stor valfrihet i skattefinansierade verksamheter. Det ska vara enkelt att hitta information där man kan jämföra kvaliteten mellan olika utförare och alternativ inför val. För att öka valfriheten ska hälften av all tillkommande verksamhet vara i privat/fristående regi.

Kommunfullmäktiges mål följs upp i samband med delårsbokslut och årsredovisning.

Huddinge kommun

Granskning av delaktighet inom LSS-verksamheten

2021-05-04

Vård- och omsorgsnämndens organisation och mål

Vård- och omsorgsnämnden i Huddinge kommun riktar sig till personer med fysiska, psykiska och intellektuella funktionsnedsättningar¹. Nämnden erbjuder olika former av stöd, service, vård och omsorg för att nämndens målgrupper ska kunna leva ett så självständigt liv som möjligt. Nämnden ansvarar för hela processen från utredning av behov, till beslut, utförande, uppföljning och utveckling av insatser. Beslut om insats fattas av Bistånd och förebyggande verksamheten och insatserna utförs såväl i egen regi som i extern regi.

Vård- och omsorgsnämnden har utifrån fullmäktiges mål beslutat om nämndmål som bedöms som relevanta för nämndens verksamheter. Utifrån nämndmålen har ett antal indikatorer arbetats fram med syfte att förenkla uppföljning och öka måluppfyllelse. Nämnden har beslutat om ett mål som avser Huddinges funktionshindrade.

Nämndens mål: Kvaliteten i omsorgen är hög då Huddinges funktionshindrade får det stöd och den hjälp de behöver

| Indikatorer | Utfall 2019 | Ettapmål 2021 | Målvärde 2030 |
|---|-------------|---------------|------------------|
| Brukarbedömning gruppbofastad LSS - Brukaren får den hjälp hen vill ha, andel (%) ¹¹ | 85 | 88 | Topp tre i länet |
| Brukarbedömning servicebofastad LSS - Brukaren får den hjälp hen vill ha, andel (%) ¹² | 68 | 71 | Topp tre i länet |

Vi noterar att det i verksamhetsplanen förs ett resonemang avseende inflytande och självbestämmande. Delvis understryker nämnden att tillgänglighet, arbetssätt och metod ska anpassas och utvecklas för att erbjuda rätt stöd, i rätt tid till de som har behov. Dels framgår att funktionshindrade barn och ungdomars behov och perspektiv särskilt ska uppmärksammas och att de ska vara delaktiga i beslut som berör dem.

Styrande dokument

Riktlinjer för ledning, utförande och uppföljning av verksamhet enligt socialtjänstlagen (SoL) och Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS), senast reviderade av VoO 2019-04-08, §9

Nämndens riktlinjer ska fungera som ett förtydligande av lagstiftningen och föreskrifter för verksamhet inom vård- och omsorgsnämndens ansvarsområde. Det övergripande syftet med riktlinjerna är att säkerställa förutsättningarna för verksamheterna att arbeta med god kvalitet. I enlighet med Socialstyrelsens föreskrift SOSFS 2011:9 finns ett ledningssystem för kvalitet som omfattar verksamhetens alla delar. Syftet med ledningssystemet är att upprätthålla och utveckla en god kvalitet i verksamheten. I enlighet med Socialstyrelsens föreskrift arbetar nämnden utifrån följande elva punkter²:

- En laglista³
- Riskanalyser
- Samverkan
- Egenkontroll

¹ Med undantag för vuxna personer under 65 år som tillhör socialpsykiatriens område.

² För en utförlig beskrivning av respektive punkt hänvisar vi till riktlinjerna.

³ En sammanställning över vilka lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten.

Huddinge kommun

Granskning av delaktighet inom LSS-verksamheten

2021-05-04

- Processer och rutiner
- Utredning av synpunkter och klagomål
- Utredning av Lex Sarah
- Utredning av avvikelser, fel och brister
- Personalen medverkan
- Dokumentationsskyldighet
- Kvalitetsberättelse

Ledningssystemet följs upp varje år i en egenkontroll där verksamheten skattar och utvärderar hur det systematiska kvalitetsarbetet har fungerat under året. Resultatet sammanställs i en kvalitetsberättelse som redovisas för vård- och omsorgsnämnden.

Bedömning

Utifrån de intervjuer vi genomfört och den dokumentation vi har granskat bedömer vi att det bedrivs ett förhållandevis aktivt och strukturerat arbete i Huddinge kommun med att stärka inflytandet och självbestämmandet för personer med funktionsnedsättning. Under intervjuerna förmedlas av såväl politiker som tjänstepersoner ett engagemang och en vilja att komma framåt i frågor om delaktighet, inflytande och självbestämmande. Exempel på detta är de styrdokument som syftar till att säkerställa såväl en rättssäker bedömningsprocess som god kvalitet i kommunens LSS-verksamheter. Vi ser även positivt på det ledningssystem som ligger till grund för kvalitetsutvecklingsarbetet i verksamheterna och som utmärker i en årlig kvalitetsberättelse.

3.2 Möjlighet till inflytande och självbestämmande från biståndsbeslut till utförande verksamhet

lakttagelser

3.2.1.1 *Bistånd och förebyggande verksamhetens organisation och handläggning av ärenden*

Organisation

Arbetet med biståndsbedömning är omgärdat av höga krav på sekretess. Dessutom är lagen skriven på ett sådant sätt att bedömningar och överväganden inom ramen för biståndsbedömningen alltid ska ske utifrån den enskilda individens behov och livssituation. I Huddinge kommun beslutar enheten för funktionshinder, som finns inom Bistånd och förebyggande verksamheten, om LSS-insatser. Enheten är indelad i tre grupper:

- Barn och ungdom (0–18 år)
- Vuxen (+18 år)
- Särskild grupp (fokus på personer med AST-diagnos⁴)

Biståndshandläggargrupperna leds av en gruppledare som bland annat har till uppgift att stödja och leda biståndshandläggarna i samband med utredning och beslut. Gruppledaren genomför även en kvalitetsgranskning av genomförda utredningar innan ett formellt beslut fattats.

⁴ AST-diagnos - Autismspektrumtillstånd

2021-05-04

Bistånd och förebyggande verksamheten ansvarar även för kommunens uppsökande verksamhet för vuxna och äldre personer med psykisk ohälsa. Verksamheten arbetar uppsökande och motiverande, för att den enskilde ska ta emot stöd och hjälp.

Nämndens styrning av biståndshandläggningen

Utöver vad som gäller i tillämpningsbar lagstiftning så har vård- och omsorgsnämnden beslutat om riktlinjer för handläggning inom Bistånd och förebyggande verksamheten (reviderade senast 2019-09-12, §3). Syftet med riktlinjerna är att vägleda biståndshandläggare i arbetet att utreda och bedöma behov. Riktlinjerna innebär inte någon inskränkning i den enskildes rätt att få en individuell prövning av sin ansökan. Varje beslut ska baseras på den enskildes behov.

Riktlinjerna syftar även till att ge en beskrivning av de insatser som finns att tillgå inom Bistånd och förebyggande verksamhetens ansvarsområde. Även i detta avseende innebär de inte någon inskränkning i den enskildes möjlighet att få sin ansökan prövad. Det är till exempel inte möjligt att avslå en ansökan om bistånd enligt socialtjänstlagen med motiveringen att kommunen inte tillhandahåller den specifikt ansökta insatsen.

Kommunikation med anhöriga till funktionshindrade barn och ungdomar

Enheten för funktionshinder genomför informationsmöten en gång i månaden riktade till föräldrar till barn med funktionshinder. Syftet är att informera om LSS som rättighetslag och dess olika insatser innan en biståndsansökan lämnas in till enheten. Det finns även möjlighet till frågor och diskussioner. Det månatliga mötet genomförs som ett gruppmöte. Enskilda möten kan även genomföras vid önskemål från anhöriga.

Bistånd och förebyggande verksamheten genomför även, en gång per termin, ett informationsmöte som särskilt riktar sig till föräldrar till barn med funktionshinder inför studenten. Enligt de intervjuade är mötet inriktat på frågor som berör vuxenlivet. Bland annat ges information om daglig verksamhet och vuxenboenden.

Handläggning av biståndsansökningar

När enheten för funktionshinder mottagit en biståndsansökan genomförs primärt en förhandsbedömning som syftar till att säkerställa att ansökan är komplett. Därefter påbörjas en utredning som beslutar om huruvida den enskilde har behov av det ansökta biståndet. Vid bedömning genomförs alltid en individuell prövning utifrån den sökandes situation, behov och önskemål.

När utredningen är färdig granskas den antingen av ansvarig gruppleddare och/eller en kollega. Enligt intervjuade utgår varje granskning utifrån en framtagna frågemall/checklista.

Beslut om bistånd fattas utifrån nämndens delegationsordning. Vid beslut att bevilja LSS-stöd så ansluter Bistånd och förebyggande verksamhetens verksamhetsplanerare i ärendet, som har till uppgift att planera och genomföra placeringar av beviljade insatser. Enligt de intervjuade är målet att korta handläggningstiden för biståndsärenden. Bistånd och förebyggande verksamheten har även tillgång till juriststöd vid behov.

Internt och externt stöd för biståndshandläggarna

Enligt de intervjuade genomförs enhetsmöten en gång i veckan i syfte att upprätthålla en löpande avstämning kring utredningar och stöd. Därtill har varje enskild enhet även ett kollegiemöte en gång i veckan där möjligheten att diskutera svåra ärenden finns.

Huddinge kommun

Granskning av delaktighet inom LSS-verksamheten

2021-05-04

Kollegiemötena syftar till att säkerställa en samsyn och en likvärdig bedömning av utredningarna. Enligt de intervjuade är förvaltningen och nämnden måna om att handläggarna även erbjuds stödsamtal av en extern aktör, vilket är upphandlat av tredje part. De externa stödsamtalen för respektive enhetsgrupp genomförs en gång i månaden i annan lokal.

Den enskildes möjligheter till inflytande och självbestämmande

Nedan redogörs hur den enskilde har möjlighet till inflytande och självbestämmande i samband med sin eller anhörigs kontakt med Bistånd och förebyggande verksamheten. Punkterna har sammanställts utifrån vad som sagts vid intervjuer och granskning av underlag.

- Inflytande och självbestämmande för personer som söker om en LSS-insats sker, enligt de intervjuade, främst i samband med framtagande av den enskildes genomförandeplan med individuella mål för insatsen med individuella mål för insatsen. Genomförandeplan med individuella mål för insatsen arbetas fram, om möjligt, vid ett fysiskt möte och ska beskriva den enskildes samlade behov av insatser och personliga mål.
- Nämnden har en skyldighet att anlita tolk om den enskilde inte behärskar svenska språket eller har en hörsel- eller talskada enligt 13 § FL. Nämnden ska även göra handlingar tillgängliga för personer med funktionsnedsättning. Enligt nämndens riktlinjer ska det alltid säkerställas att den enskildes uppgifter och synpunkter alltid kommer fram och att den enskilde kan tillgodogöra sig den information som lämnas.
- I samband med uppföljningen av brukarnas genomförandeplan med individuella mål för insatserna, fokuserar handläggarna framför allt på de personliga målen. Samtidigt har den enskilde möjlighet att påverka sina mål och sin plan avseende eventuella förändringar med anledning av vad som framkommer vid uppföljningen. För att den ska fungera är samarbetet med utförarverksamheten i kommunen betydelsefullt. I intervjuer uppges samarbetet mellan Bistånd och förebyggande verksamheten och utförarverksamheten i egen regi fungera väl.

Utförande verksamheter i Huddinge kommun

Gruppboenden och särskilt anpassade bostäder för vuxna

Vid en ansökan om bostad med särskild service för vuxna görs en bedömning utifrån den enskildes omvårdnads- och tillsynsbehov, samt behovet av närhet till en fast personalgrupp som kan ge så kallat ”dygnet-runt-stöd”. För att erhålla en bostad med särskild service för vuxna ska behovet av stöd och service vara så pass omfattande att det inte kan tillgodoses genom stöd i det egna boendet. Bostad med särskild service kan beviljas i form av gruppboende⁵ eller service bostad⁶.

I insatsen ingår även ledsagning till, under och från fritidsverksamhet, kulturella aktiviteter och under den enskildes semester.

⁵ I en gruppboende finns det en fast personalgrupp som ska täcka den enskildes hela stödbehov. Gruppboendet är ett bostadsalternativ för personer som har ett så omfattande tillsyns- och omvårdnadsbehov att mer eller mindre kontinuerlig närvaro av personal är nödvändig.

⁶ En servicebostad består av ett antal lägenheter som har tillgång till ett gemensamt serviceutrymme och fast personalgrupp. En servicebostad är en mellanform mellan ett eget boende och ett boende i en gruppboende. I en servicebostad ska lägenheterna vara fullvärdiga och dygnet-runt-stöd, utifrån den enskildes behov, erbjuds i den egna lägenheten av en fast personalgrupp.

2021-05-04

Nämnden kan även erbjuda annan särskild anpassad bostad för vuxna, vilket avser en bostad med viss grundanpassning till funktionsnedsättningen, men utan fast bemaning.

Principer för barn och ungdomar med funktionsnedsättning

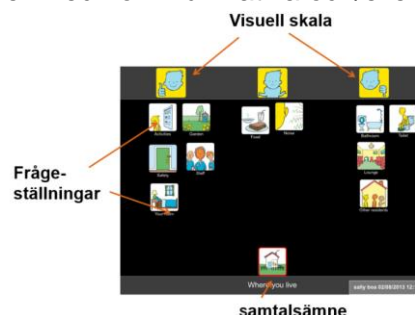
Grundprinciperna avseende barn och ungdomar med funktionsnedsättning är enligt nämnden att de ska växa upp i sina föräldrahem. Boende i familjehem eller bostad med särskild service för barn och ungdomar som behöver bo utanför familjehemmet kan komma i fråga först om barnet eller ungdomen trots olika stödinsatser inte kan bo kvar i föräldrahemmet. Det kan till exempel handla om barn och ungdomar med omfattande funktionsnedsättningar där omvårdnadsbehovet är av sådan omfattning och art att det kräver särskild omvårdnad, eller för barn och ungdomar som har behov av skolgång på annan ort.

Möjligheter till inflytande och självbestämmande vid gruppboenden

Enligt de intervjuade arbetar gruppboendena med inflytande och självbestämmande på både individnivå och gruppnivå. Nedan redogörs ett antal exempel. Punkterna har sammanställts utifrån vad som sagts vid intervjuer och granskning av underlag.

Individnivå

- Den enskilde ges, i samband med uppföljning av genomförandeplan med individuella mål för insatsen, en möjlighet att förändra planen utifrån vad som framkommit vid uppföljningen.
- En brukarenkät lämnas ut varje höst, där en oberoende person ställer enkätfrågorna till de enskilda. Enkäten följs upp varje år efter årsskiftet och lyfts bland annat i samband med APT och vid brukarråden.
- Utifrån vad som framgår i 2020 års patientsäkerhetsberättelse kan den enskilde även involveras i patientsäkerhetsarbetet vid exempelvis en avvikelse. Detta görs genom att personal förklarar och för samtal med den enskilde kring vad som har hänt, samt vilka åtgärder som genomförts för att det inte ska hända igen. Det understryks dock att för vissa brukare kan det istället vara stressande att involveras vid en avvikelse och därför ska personalen, som i allt annat inom hälso- och sjukvården, utgå från individens behov och önskemål. Anhöriga till den enskilde kan involveras via samtal med sjuksköterska eller medarbetare på aktuell enhet om brukaren sedan innan önskat det.
- Bildstöd kan ges till den enskilde som har en lägre kognitiv förmåga och svårigheter att kommunicera.
- Samtalsmatta, kan göra det möjligt för personer med kommunikativa och/eller kognitiva svårigheter att uttrycka åsikter och dela i planering och beslutsfattande. Samtalsmattan består av en liten matta och tre olika uppsättningar av bilder: bilder för visuell skala, bilder för samtalsämnen och bilder för frågeställningar som relaterar till samtalsämnet.



2021-05-04

Personen som deltar i samtalet placerar bilder på de olika frågeställningarna i förhållande till den visuella skalan, vilket ger en tydlig bild av vad personen tycker kring olika ämnen. Se figur till höger för exempel på en samtalsmatta.

Gruppenivå

- Brukarråd genomförs enligt rutin en gång per vecka eller vid behov. I samband med brukarråden möjliggörs beslut om exempelvis gemensamma aktiviteter och diskussion kring exempelvis maten och de gemensamma utrymmena på boendet. Rutinen kring brukarråd uppges vid intervjuerna vara väl känd i verksamheterna. Under 2020-april 2021 har brukarråden genomförts digitalt via telefonen på grund av pandemin.
- Framtagande av en delaktigplan som syftar till att följa upp det som lyftes i samband med brukarråden som exempelvis om den enskilde fick svar på bibliotekets öppettider eller om maten förbättrats sedan sist. Delaktigplanen finns enligt de intervjuade framför allt på kommunens serviceboenden.

Biståndsinsatser i form av daglig verksamhet

Daglig verksamhet beviljas med stöd till personer som bor i eget boende och riktar sig till personer som omfattas av personkrets 1⁷ eller personkrets 2⁸ och som är i yrkesverksam ålder, men inte förvärvsarbetar eller utbildar sig.

Den dagliga verksamheten utformas på olika sätt. Precis som alla andra insatser enligt LSS ska den anpassas till mottagarens individuella behov och tillförsäkra deltagaren goda levnadsvillkor. Verksamheten ska främja jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet i samhällslivet.

Arbetsuppgifterna i daglig verksamhet kan vara desamma som hos arbetsgivare på den reguljära arbetsmarknaden, men den dagliga verksamheten kan innehålla både aktiviteter med habiliterande inriktning och mer produktionsinriktade uppgifter. Skillnaden är bland annat att daglig verksamhet inte är en anställningsform och att syftet med den dagliga verksamheten inte är att producera varor eller tjänster.

Möjligheter till inflytande och självbestämmande inom daglig verksamheten

Utifrån intervjuer framgår att daglig verksamheten på individnivå arbetar med seriesamtal, sociala berättelser och bildstöd i syfte att öka den enskildes självbestämmande och säkerställa att alla brukare oavsett psykisk och fysisk möjlighet får samma möjlighet till inflytande.

På gruppnivå genomförs brukarråd. Brukarråd inom daglig verksamheten skiljer sig från brukarråd vid exempelvis gruppboenden. Inom daglig verksamheten används discussionsforumen i samband med till exempel planering av aktiviteter. Ett exempel är när en teatergrupp ska planera året.

I samband med planeringen får den enskilde vara med i grupp och påverka om teatergruppen till exempel ska sätta upp en teaterpjäs eller en musikal.

Daglig verksamhet har stöd från en metodutvecklare, en stabsfunktion i verksamhetsledningen, avseende bland annat kommunikationsmetoder och stödmaterial. Enligt de intervjuade är funktionen ett mycket uppskattat stöd för verksamheterna.

⁷ Personer med utvecklingsstörning, autism eller autismliknande tillstånd.

⁸ Personer med betydande och bestående begåvningsmässiga funktionshinder efter hjärnskada i vuxen ålder.

2021-05-04

Bedömning

Givet förutsättningen att biståndsbedömning sker under sekretess och utifrån den enskildes behov och situation gör vi bedömningen att biståndshandläggarnas arbete med upprättade genomförandeplaner med individuella mål för insatsen, tillsammans med den ansökande säkerställer inflytande och påverkan. Vi ser positivt på det utvecklingsinriktade arbetssätt som tillämpas vid Bistånd och förebyggande verksamheten där gemensamt lärande och ett transformativt ledarskap utgör basen.

Vi bedömer vidare att de metodutvecklare som arbetar konsultativt med att stödja kommunens dagliga verksamheter i deras utvecklingsarbete är framåtsyftande och även det en grund för gemensamt lärande och effektiv resursanvändning.

Avslutningsvis bedömer vi att det finns väl utvecklade metoder och arbetssätt vid kommunens LSS-boenden för att tillgodose brukarnas medbestämmande och delaktighet på såväl individ- som gruppnivå.

3.3 Forum för dialog

lakttagelser

Samverkan med brukarorganisationer

I Huddinge kommun finns ett funktionshinderråd som enligt dess reglemente ska fungera som forum för samråd och ömsesidig information mellan organisationerna för funktionshinderfrågor och kommunen. Rådet fungerar som remissinstans inom sitt verksamhetsområde och är organisatoriskt knutet till kommunstyrelsen.

Funktionshinderrådet består av 25 ledamöter. Organisationerna för funktionshinderfrågor utser 16 ledamöter och kommunen 9 ledamöter. Kommunstyrelsen utser ordförande och vice ordförande i rådet. De kommunala ledamöterna utses av kommunstyrelsen och ska representera alla kommunens verksamhetsområden. Enligt intervjuade har socialförvaltningen minst en tjänsteman representerad vid rådsmöten.

Funktionshinderrådet sammanträder 4–6 gånger per år. De synpunkter som framkommer i rådet ska protokollföras och vidarebefordras till den nämnd som svarar för respektive verksamhetsområde.

Utifrån genomförd granskning kan vi konstatera att vård- och omsorgsnämnden inte inrättat ett forum för dialog med intresseorganisationerna. Det kommunala funktionshinderrådet ligger organisatoriskt under kommunstyrelsen, som också är beslutande organ. Utifrån protokollgranskning, januari 2020-april 2021, kan vi inte se att nämnden beslutat om insatser som specifikt syftar till att öka möjligheterna till inflytande och självbestämmande för personer med funktionsnedsättning genom att utarbeta former för samverkan med brukarorganisationer.

Bedömning

Utifrån genomförd granskning kan vi konstatera att vård- och omsorgsnämnden inte inrättat något forum för dialog med brukarorganisationerna. Det kommunala funktionshinderrådet ligger organisatoriskt under kommunstyrelsen som också är beslutande organ.



Huddinge kommun

Granskning av delaktighet inom LSS-verksamheten

2021-05-04

Utifrån protokollgranskning, januari 2020-april 2021, kan vi även konstatera att nämnden inte beslutat om några särskilda insatser som specifikt syftar till att öka möjligheterna till inflytande och medbestämmande för personer med funktionsnedsättning.

Även om det kommunala funktionshinderrådet organisatoriskt ligger under kommunstyrelsen hindrar det, enligt vår bedömning, inte vård- och omsorgsnämnden att mer aktivt styra frågan om delaktighet och självbestämmande kopplat till kommunens lokala brukarorganisationer.

4 Slutsats och rekommendationer

4.1 Svar på revisionsfrågor

Har vård- och omsorgsnämnden beslutat några mål rörande inflytande och självbestämmande för personer med funktionsnedsättning? Hur följs eventuella mål upp? Hur säkerställs att verksamheten arbetar för att nå målen?

Ja. Av Vård- och omsorgsnämnden verksamhetsplan framgår målet: *Kvaliteten i omsorgen är hög då Huddinges funktionshindrade får det stöd och den hjälp de behöver.* Detta mål följs upp utifrån indikatorerna:

- Brukarbedömning gruppboenden LSS – Brukaren får den hjälp hen vill ha (andel %).
- Brukarbedömning servicebostad LSS – Brukaren får den hjälp hen vill ha (andel%).

Hur arbetar biståndshandläggarna för att säkerställa inflytande och påverkan för personer som ansöker om en LSS-insats?

Inflytande och självbestämmande för personer som söker om en LSS-insats säkerställs i samband med framtagande av den enskildes genomförandeplan med individuella mål för insatsen och i samband med uppföljningen av denna. Genomförandeplan med individuella mål för insatsen arbetas fram, om möjligt, vid ett fysiskt möte.

Nämnden har även en skyldighet att anlita tolk om den enskilde inte behärskar det svenska språket eller har en hörsel- eller talskada. För en mer detaljerad beskrivning se s. 9.

Hur arbetar LSS-verksamheterna med att säkerställa inflytande och medbestämmande för de personer som har beviljats en LSS-insats? Används någon specifik metod eller något arbetssätt? Finns det skillnader mellan olika verksamheter, till exempel daglig verksamhet och gruppboenden?

Gruppboendena arbetar för att öka inflytande och självbestämmande på både individnivå och gruppnivå. På individnivå genomförs bland annat en brukarenkät en gång om året. Därtill kan den enskilde även involveras vid eventuella avvikelser som skett. Andra metoder som används på individnivå är bland annat bildstöd och samtalsmattor.

På gruppnivå genomförs brukarråd för att skapa samtal och diskussioner och öka möjligheten till den enskildes möjlighet till påverkan vid boendet. Vid, framför allt, kommunens serviceboenden arbetas en delaktigplan, vars syfte är att följa upp det som lyfts i samband med brukarråden.

Arbetet med att möjliggöra inflytande och självbestämmande för den enskilde skiljer sig mellan de olika verksamheterna. Inom daglig verksamhet genomförs också brukarråd, men inte på samma sätt som på kommunens gruppboenden. Istället implementeras diskussionsforumen i samband med aktiviteter som till exempel när en teatergrupp ska planera året. Vi kan därmed konstatera att det finns en skillnad kring metodiken mellan verksamheterna. Vår bedömning i detta hänseende är dock att skillnaderna beror på verksamhetsanpassningar.

Utifrån intervjuer framgår även att daglig verksamheten arbetar med så kallade serie-samtal, sociala berättelser och bildstöd.

För en mer detaljerad beskrivning se s. 10–11.



Huddinge kommun

Granskning av delaktighet inom LSS-verksamheten

2021-05-04

På vilket sätt involveras brukarorganisationerna i kommunens arbete för att säkerställa självbestämmande och inflytande för personer med funktionsnedsättning?

Brukarorganisationerna är representerade i kommunens funktionshinderråd som organisatoriskt är placerat under kommunstyrelsen. Se svar nedan för en mer detaljerad beskrivning av funktionshinderrådet.

Har vård- och omsorgsnämnden inrättat ett forum för dialog med intresseorganisationer eller på annat sätt fattat beslut i syfte att öka möjligheterna till inflytande och medbestämmande för personer med funktionsnedsättning?

Nej. Utifrån genomförd granskning kan vi konstatera att vård- och omsorgsnämnden inte inrättat ett forum för dialog med intresseorganisationerna. Det kommunala funktionshinderrådet ligger organisatoriskt under kommunstyrelsen, som också är beslutande organ.

2021-05-10

KPMG AB

Micaela Hedin

Micaela Hedin

Certifierad kommunal yrkesrevisor

Martin Jansson

Martin Jansson

Verksamhetsrevisor

Anna Hammarsten

Anna Hammarsten

Verksamhetsrevisor

Bilaga 1 – Granskade dokument och intervjupersoner

Dokument som granskats

- Reglemente, Vård- och omsorgsnämnden
- Reglemente, Huddinge funktionshinderråd
- Mål och budget 2021, Huddinge kommun
- Verksamhetsplan 2021, Vård- och omsorgsnämnden
- Ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete, processkarta, rutiner
- Patientsäkerhetsberättelse 2020, Vård- och omsorgsnämnden
- Riktlinjer för ledning, utförande och uppföljning av verksamhet, Huddinge kommun
- Riktlinjer för handläggning inom vård- och omsorgsnämnden för Bistånd och förebyggande verksamhetens verksamhet, Huddinge kommun
- Rutinbeskrivning, Handläggning av biståndsansökningar
- Rollbeskrivning, Biståndshandläggare (Biståndskontoret)
- Rollbeskrivning, Gruppledare (Biståndskontoret)
- Protokoll januari 2020-april 2021, Vård- och omsorgsnämnden

Intervjurespondenter

- Ordförande i vård- och omsorgsnämnden (presidiet var inbjudna att medverka, men övriga fick förhinder)
- Socialdirektör
- Sektionschef, funktionshinder
- Verksamhetschef, bistånd och förebyggande
- Verksamhetschef, särskild boende och familjeomsorg
- Enhetschef, daglig verksamhet
- Enhetschef, boendeenheten
- Enhetschef, serviceboende och LSS-boende
- Enhetschef, funktionshinder